مراسم مردمی سالگرد رهبر شهید تا عید فطر ادامه خواهد داشت

معاون اول رییس جمهوری با اشاره به تشکیل ستاد برگزاری نخستین سالگرد شهادت رهبر شهید انقلاب، از استقبال و درخواست‌های گسترده در داخل و خارج کشور برای مشارکت در این مراسم خبر داد. محمدرضا عارف در ابتدای جلسه هیات دولت، با تبریک هفته بسیج به مردم کشورمان، اظهار کرد: بسیج دستاورد رزشمندی است که به فرمان حضرت امام خمینی (ره) در پنجم آذر سال ۱۳۵۸ تأسیس شد و با تشکیل آن، نیروهای مردمی به‌صورت منسجم، هماهنگ و هم‌افزا به میدان آمدند. معاون اول رییس جمهوری با بیان اینکه انقلاب اسلامی یک انقلاب مردمی است، اظهار کرد: امام راحل بارها بر نقش اصلی مردم در پیروزی و تداوم انقلاب تأکید کرده بودند و در هر صحنه‌ای که بسیج به میدان آمد، پیروزی ما قطعی بود. عارف با تأکید بر اینکه رمز موفقیت‌های کشور، نقش آفرینی بسیج مردمی بوده است، تصریح کرد: امروز بیش از هر زمان دیگری به نقش آفرینی این شجره طیبه نیاز مندیم. معاون اول رییس جمهوری با اشاره به دستاوردهای حضور بسیجیان متخصص در عرصه‌های مختلف کشور اظهار کرد: تاکنون حضور بسیجیان، به‌ویژه نیروهای متخصص بسیجی در بخش‌های مختلف از جمله فناوری‌های پیشرفته، دستاوردهای فراوانی برای کشور به همراه داشته است. وی بر ضرورت تداوم این مسیر با همان روحیه بسیجی و حفظ انسجام ملی تأکید کرد و افزود: کشور برای پیروزی در برابر دشمن حیله‌گر و مدعی، به وحدت و یکپارچگی نیاز دارد. عارف با اشاره به تشکیل ستاد برگزاری نخستین سالگرد شهادت رهبر شهید انقلاب اسلامی، از استقبال و درخواست‌های گسترده در داخل و خارج کشور برای مشارکت در این مراسم خبر داد. معاون اول رییس جمهوری گفت: تقاضاهای زیادی از داخل و خارج کشور برای مشارکت جدی در مراسم نخستین سالگرد شهادت رهبر شهید انقلاب وجود داشته و اقدامات خودجوشی نیز در این زمینه آغاز شده است. بنابر تدبیر رهبر معظم انقلاب اسلامی، ستادی برای برگزاری این مراسم تشکیل شده است که نقش هدایتگر و یاری‌رسان به مشارکت‌های مردمی را بر عهده دارد. عارف با تأکید بر مردمی بودن مراسم سالگرد شهادت امام شهید، تصریح کرد: قرار است این مراسم به‌صورت مردمی برگزار شود و ستاد بزرگداشت و دستگاه‌های حاکمیتی صرفا نقش هماهنگ کننده و تسهیلگر فعالیت‌های مردمی را ایفا کنند. معاون اول رییس جمهوری همچنین اعلام کرد که مراسم سالگرد شهادت رهبر شهید انقلاب تا عید فطر ادامه خواهد داشت و الگوی فعالیت ستاد بزرگداشت نیز بر اساس تجارب حاصل از برگزاری مراسم تشییع و تدفین ایشان خواهد بود. معاون اول رییس جمهوری با اشاره به نقش مهم وزرای دولت در مدیریت کمیته‌های ستاد بزرگداشت رهبر شهید انقلاب، از اعتماد صورت گرفته به مجموعه دولت در این زمینه قدردانی کرد. عارف از وزرای مسوول در کمیته‌های این ستاد خواست اقدامات اجرایی خود را بر اساس برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده آغاز کنند و زمینه لازم برای مشارکت مردم در برگزاری مراسم سالگرد را فراهم سازند. عارف با تأکید بر اهمیت بهره‌گیری از ظرفیت مراسم نخستین سالگرد شهادت رهبر شهید انقلاب برای تبیین شخصیت و میراث فکری ایشان، اظهار کرد: این مراسم فرصت مناسبی برای پرداختن به دیدگاه‌ها و منویات رهبر شهید انقلاب در حوزه‌های مختلف از جمله حکومت اسلامی، آینده کشور و به‌ویژه علم و فناوری است. معاون اول رییس جمهوری بر ضرورت تبیین دیدگاه‌های عمیق و بلندمدت امام شهید در عرصه علم و فناوری تأکید کرد و افزود: در کنار معرفی این دیدگاه‌ها به جامعه، باید برای تحقق رهنمودهای ایشان نیز تلاش کنیم. عارف همچنین خواستار تهیه تولیدات فرهنگی و هنری و اجرای برنامه‌های با کیفیت و متناسب با اهداف مراسم نخستین سالگرد شهادت رهبر شهید انقلاب شد.

اکنون که در مذاکره گشوده شده، نباید آن را بست

سفیر چین در تهران با اشاره به نشست APEC خاطرنشان کرد: نشست سه‌جانبه روسیه، امریکا و چین درباره صلح و امنیت بین‌الملل بود و طرف‌ها بر سر موضوعات مورد نظر به اجماع رسیدند؛ در عین حال باید بگویم که این دیدار سازنده بود. «زونگ پی وو» سفیر پکن در تهران در نشست خبری که عصر روز چهارشنبه در محل این سفارت در تهران برگزار شد، با اشاره به نشست کمیته مرکزی حزب کمونیست چین و سی‌وسومین نشست سران APEC در شنژن، اظهار کرد: در جریان تلاش‌های بزرگ برای اداره حزب در عصر جدید، کمیته مرکزی به رهبری رییس جمهور شی جین‌پینگ با این پرسش رو به رو بوده است که چگونه می‌توان چنین حزبی را بنا کرد و در همین راستا مجموعه‌ای از اندیشه‌ها به‌ویژه اندیشه شی جین‌پینگ درباره ساختار حزب مورد بررسی قرار گیرد. وی تصریح کرد: چندی پیش آقای دکتر پزشکیان کتاب رییس جمهور شی جین‌پینگ درباره «برخاستن از فقر» را توصیه کرد که این موضوع در رسانه‌ها بازتاب داشته است. پی وو، تاکید کرد که «فقر زدایی از جمله موضوعاتی بوده که حزب کمونیست چین و دولت در پی تحقق آن بوده است.» دیپلمات ارشد چین در ایران یادآور شد: در مجموع ۲۵۵ گروه کاری به روستاهای کشور اعزام شده و بیش از ۱۸ میلیون نفر از اعضا و کارمندان حزب جان ارزشمند خود را در راه فقر زدایی فدا کرده‌اند. ۹۸ میلیون نفر از جمعیت روستاهای چین از فقر خارج شده‌اند و این دستاورد از الگوی چینی برای مبارزه با فقر بوده است. وی ادامه داد: در نشست اخیر کمیته تاکید شد حرکت به سمت پیروزی‌های جدید ریشه در آرمان‌های آن برای تعهد به رسالت مردم چین دارد و حزب کمونیست چین با شجاعت اشتباهات را اصلاح کرده است. سفیر چین در تهران همچنین بیان کرد: مردم تحت رهبری حزب کمونیست توانسته‌اند بر فقر غلبه کنند، دستاوردهای توسعه به سبک چینی نیروی محرکه قدرتمندی برای صلح و شکوفایی آسیا و اقیانوسیه و سراسر جهان فراهم کرده است. زونگ پی وو با اشاره به برگزاری موفقیت آمیز نشست APEC و دستاوردهای آن گفت: تصویب سندی جامع، عملی و بلند پروازانه با عنوان چشم‌انداز شنژن از دستاوردهای این نشست بود. چشم‌انداز شنژن در شش زمینه پیشرفت‌های مهمی داشته است که ایجاد چارچوب‌های اساسی آسیا و اقیانوسیه، تزریق نیروی محرکه جدید به روند ایجاد منطقه تجارت آزاد، ارتقا همکاری‌ها در منطقه آسیا و اقیانوسیه، تقویت رشد و نوآوری در منطقه و ایجاد بسترهای عملی برای همکاری‌ها دستاوردهای این نشست است که نشان می‌دهد طرف‌های مختلف در پی این هستند تا از اصول APEC پیروی کنند.

اهمیت مهار تورم بدون قربانی کردن تولید

بایدهای سیاستگذاری پولی و اقتصادی

اقتصاد ایران در شرایطی قرار دارد که سیاستگذار پولی و اقتصادی ناگزیر است دو مساله به‌هم‌پیوسته اما گاه متعارض را به‌طور همزمان مدیریت کند: از یک سو مهار تورم و کنترل رشد نقدینگی و از سوی دیگر جلوگیری از عمیق‌تر شدن رکود و حفظ ظرفیت تولید. این دو هدف در ظاهر ممکن است در برابر یکدیگر قرار بگیرند؛ چراکه یکی از ابزارهای اصلی مقابله با تورم، محدود کردن رشد نقدینگی و تقاضاست، در حالی که تولیدکنندگان برای ادامه فعالیت، تأمین مواد اولیه، پرداخت دستمزدها و حفظ جریان تولید به منابع مالی کافی نیاز دارند. با این حال، در اقتصادی مانند ایران که همزمان با افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، محدودیت‌های تولید و دشواری‌های تأمین مالی مواجه است، نادیده گرفتن هر یک از این دو مساله می‌تواند هزینه‌های سنگینی به دنبال داشته باشد. مساله اصلی در این میان، انتخاب میان کنترل تورم و حمایت از تولید نیست؛ بلکه طراحی سیاستی است که بتواند بدون ایجاد اختلال جدی در فعالیت بنگاه‌ها، از شتاب تورم بکاهد و همزمان ظرفیت عرضه کالا و خدمات را حفظ کند. به بیان دیگر، اقتصاد ایران برای عبور از شرایط کنونی به سیاستی نیاز دارد که نه به بهانه حمایت از تولید، از مهار تورم غافل شود و نه به نام مبارزه با تورم، منابع مالی و امکان فعالیت را از بخش تولیدی بگیرد. این وضعیت را می‌توان در چارچوب مفهوم «رکود تورمی» توضیح داد؛ پدیده‌ای که در آن اقتصاد به‌طور هم‌زمان با افزایش قیمت‌ها و ضعف فعالیت‌های اقتصادی روبرو می‌شود. در شرایط عادی، تورم و رکود معمولا به عنوان دو مساله متفاوت مورد بررسی قرار می‌گیرند و سیاستگذار می‌تواند با توجه به وضعیت اقتصاد، میان ابزارهای کنترل تقاضا یا تحریک فعالیت اقتصادی تعادل برقرار کند. اما در رکود تورمی، این انتخاب دشوارتر می‌شود؛ زیرا سیاست‌هایی که برای کاهش تورم به کار گرفته می‌شوند، ممکن است رکود را تشدید کنند و اقداماتی که با هدف تحریک تولید و تقاضا انجام می‌شوند، در صورت نبود ظرفیت عرضه کافی، به افزایش بیشتر قیمت‌ها بینجامند. در چنین شرایطی، سیاستگذاری اقتصادی به جای تمرکز بر یک متغیر، باید مجموعه‌ای از عوامل شامل نقدینگی، هزینه تولید، دسترسی بنگاه‌ها به منابع مالی، صادرات، واردات و عرضه ارز را به‌صورت هم‌زمان در نظر بگیرد. دو مساله‌ای که در گزارش‌های اخیر درباره بازگشت ارزهای صادراتی و دشواری کنترل نقدینگی مطرح شده‌اند، دقیقا در همین چارچوب قابل بررسی هستند. این دو موضوع نشان می‌دهند که مهار تورم و حفظ تولید، دو مسیر جداگانه نیستند و موفقیت در هر یک تا اندازه زیادی به وضعیت دیگری وابسته است.

رکود تورمی چرا مهار تورم به تنهایی کافی نیست؟

رکود تورمی زمانی شکل می‌گیرد که افزایش قیمت‌ها با رشد ضعیف یا کاهش فعالیت اقتصادی همراه شود. در این وضعیت، خانوارها با افزایش هزینه‌های زندگی و کاهش قدرت خرید مواجه‌اند و بنگاه‌ها نیز از یک طرف با افزایش هزینه مواد اولیه، دستمزد، حمل‌ونقل و سایر نهاده‌های تولید روبه‌رو هستند و از طرف دیگر، ممکن است به دلیل کاهش قدرت خرید مصرف‌کنندگان، با افت تقاضا برای محصولات خود مواجه شوند. در چنین فضایی، فشار تورمی صرفا از افزایش تقاضا ناشی نمی‌شود. بخشی از آن می‌تواند از سمت هزینه‌های تولید و محدودیت‌های عرضه شکل بگیرد. هنگامی که بنگاه برای تهیه مواد اولیه یا قطعات مورد نیاز خود با مشکل مواجه می‌شود، هزینه تولید افزایش پیدا می‌کند. اگر این روند با دشواری تأمین مالی و محدودیت نقدینگی همراه شود، امکان افزایش ظرفیت تولید یا حتی حفظ سطح فعلی فعالیت نیز کاهش می‌یابد. در نتیجه، عرضه کالا محدودتر و فشار بر قیمت‌ها بیشتر می‌شود. این همان نقطه‌ای است که سیاست ضدتورمی باید با دقت بیشتری طراحی شود. اگر تمام تمرکز سیاستگذار بر کاهش رشد نقدینگی باشد، بدون آنکه به نیاز مالی بنگاه‌ها و محدودیت‌های طرف عرضه توجه کند، ممکن است بخشی از فشار تورمی از مسیر دیگری باز تولید شود. بنگاهی که برای ادامه فعالیت به سرمایه در گردش نیاز دارد، در صورت دسترسی نداشتن به منابع مالی ممکن است تولید خود را کاهش دهد. کاهش تولید نیز می‌تواند به محدودشدن عرضه و افزایش هزینه تمام‌شده منجر شود. از سوی دیگر، اگر برای جلوگیری از رکود، بدون توجه به ظرفیت تولید و منابع واقعی اقتصاد، نقدینگی به شکل گسترده افزایش پیدا کند، خطر تشدید تورم وجود خواهد داشت. بنابراین، نه انبساط پولی بدون پشتوانه راه‌حل پایدار رکود است و نه انقباض پولی بدون ملاحظه وضعیت تولید می‌تواند به‌تنهایی اقتصاد را از تورم نجات بدهد. اقتصاد ایران در این شرایط به سیاستی نیاز دارد که میان منابع مالی مورد نیاز تولید و ضرورت کنترل نقدینگی تمایز قائل شود. هدف باید جلوگیری از رشد بی‌ضابطه نقدینگی و در عین حال تأمین مالی فعالیت‌های مولد باشد؛ موضوعی که اجرای آن به نظارت دقیق بر عملکرد بانک‌ها، شناسایی نیاز واقعی بنگاه‌ها و هدایت منابع به سمت فعالیت‌های اقتصادی نیاز دارد.

کنترل نقدینگی ضرورتی که اجرای آن ساده نیست

کنترل رشد نقدینگی یکی از اهداف اصلی سیاستگذاری پولی بانک مرکزی است. ارتباط میان رشد نقدینگی و تورم از موضوعات شناخته‌شده در ادبیات اقتصادی است و افزایش حجم پول، در صورتی که با رشد متناسب تولید کالا و خدمات همراه نباشد، می‌تواند به افزایش سطح عمومی قیمت‌ها منجر شود. از این منظر، تلاش بانک مرکزی برای کاهش سرعت رشد نقدینگی و مهار عوامل ایجادکننده آن، اقدامی ضروری برای کنترل تورم و ایجاد ثبات اقتصادی محسوب می‌شود. با این حال، سیدعزیز آرمن، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با ایسنا با تأکید بر اهمیت کنترل نقدینگی، نسبت به پیامدهای تشدید سیاست‌های انقباضی در شرایط فعلی هشدار داده است. او معتقد است کنترل نقدینگی می‌تواند تا حدودی به مهار تورم کمک کند، اما مساله صرفا کاهش یک شاخص پولی نیست؛ بلکه باید دید این سیاست در چه شرایطی اجرا می‌شود و چه اثری بر بخش‌های مختلف اقتصاد می‌گذارد. از نگاه این کارشناس، بخش تولید در شرایط کنونی با محدودیت‌های متعددی مواجه است و برای ادامه فعالیت به نقدینگی نیاز دارد. تولیدکنندگان از یک طرف با شوک‌های ناشی از تحریم‌ها روبه‌رو هستند و از طرف دیگر، در تأمین لجستیک و پشتیبانی مورد نیاز خود با تنگناهایی مواجه شده‌اند. در چنین وضعیتی، محدودتر کردن دسترسی بنگاه‌ها به منابع مالی می‌تواند فشار مضاعفی بر تولید وارد کند. این مساله به‌ویژه از آن جهت اهمیت دارد که نقدینگی برای بنگاه‌های اقتصادی فقط به معنای امکان توسعه فعالیت نیست؛ بلکه بخش مهمی از آن برای تأمین هزینه‌های جاری و حفظ چرخه تولید مورد نیاز است. بنگاه باید بتواند مواد اولیه بخرد، هزینه حمل‌ونقل را بپردازد، حقوق کارکنان را تأمین کند و تعهدات خود را در زنجیره تأمین انجام بدهد. اگر دسترسی به منابع مالی مختل شود، حتی بنگاه‌هایی که از نظر اقتصادی ظرفیت تولید و فروش دارند نیز ممکن است در ادامه فعالیت با مشکل مواجه شوند. آرمن همچنین به دشواری کنترل نقدینگی از سوی بانک مرکزی اشاره می‌کند و معتقد است این سیاست در شرایط فعلی با محدودیت‌های جدی روبه‌رو است. بانک‌ها از یک طرف باید نیاز مالی بخش تولید و بازرگانی را تأمین کنند و از طرف دیگر، دولت نیز برای تأمین بخشی از نیازهای خود به تسهیلات بانکی وابسته است. در چنین شرایطی، بانک مرکزی برای کنترل عملکرد بانک‌ها و محدود کردن خلق پول با ملاحظات و فشارهای متعددی مواجه می‌شود. بنابراین، کاهش رشد نقدینگی صرفا با تعیین یک هدف عددی یا محدود کردن تسهیلات امکان‌پذیر نیست. سیاستگذار باید بتواند میان تأمین مالی فعالیت‌های مولد و جلوگیری از خلق پول بی‌ضابطه تعادل برقرار کند. اگر این تفکیک انجام نشود، ممکن است سیاستی که با هدف مهار تورم طراحی شده، در عمل به کاهش تولید و محدودشدن عرضه کالا منجر شود؛ اتفاقی که می‌تواند بخشی از دستاورد مورد انتظار سیاست ضدتورمی را خنثی کند.

چرخه تورم و نقدینگی؛ وقتی افزایش هزینه‌ها دوباره به رشد پول منجر می‌شود

یکی از نکات مهم در تحلیل شرایط کنونی، رابطه دوطرفه میان تورم و نقدینگی است. معمولا در بررسی تورم، رشد نقدینگی به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار بر افزایش قیمت‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. اما مساله به همین رابطه یک‌طرفه محدود نمی‌شود. افزایش قیمت‌ها و هزینه‌های تولید نیز می‌تواند نیاز بنگاه‌ها به نقدینگی را بیشتر کند و از این مسیر، فشار تازه‌ای بر نظام بانکی و منابع مالی اقتصاد وارد کند. آرمن در توضیح این موضوع تأکید می‌کند که ناترازی بانک‌ها، خلق پول و استقراض دولت از شبکه بانکی، همگی در رشد نقدینگی نقش دارند؛ اما نباید از کانال دیگری که به افزایش هزینه‌ها مربوط است غافل شد. به گفته او، با افزایش سطح قیمت‌ها و هزینه‌های تولید، بنگاه‌ها برای تأمین مخارج خود به نقدینگی بیشتری نیاز پیدا می‌کنند. افزایش هزینه زندگی نیز به همین ترتیب فشار بیشتری برای تأمین منابع مالی ایجاد می‌کند. این مساله نشان می‌دهد که در شرایط تورمی، بنگاه‌ها ممکن است برای حفظ همان سطح قبلی تولید به منابع مالی بیشتری نیاز داشته باشند. به بیان دیگر، افزایش نقدینگی مورد نیاز یک واحد تولیدی لزوما به معنای توسعه فعالیت یا افزایش واقعی تولید آن نیست؛ ممکن است صرفا نتیجه گران‌تر شدن مواد اولیه، خدمات، دستمزد و سایر هزینه‌ها باشد. از همین رو، سیاستگذار باید میان افزایش نقدینگی ناشی از گسترش فعالیت‌های اقتصادی و افزایش نیاز مالی ناشی از تورم تمایز قائل شود. اگر این دو وضعیت بدون تفکیک بررسی شوند، ممکن است محدودیت‌های پولی به شکلی اعمال شوند که بیشترین فشار را بر بنگاه‌های درگیر با افزایش هزینه‌ها وارد کنند. در عین حال، تأمین بی‌قید‌وشرط نیاز نقدینگی بنگاه‌ها نیز نمی‌تواند راهکار مناسبی باشد؛ زیرا ممکن است به تداوم چرخه افزایش پول و قیمت‌ها منجر شود. راه‌حل، مدیریت کیفیت و جهت‌گیری تسهیلات است؛ به گونه‌ای که منابع مالی به فعالیت‌هایی اختصاص یابد که ظرفیت حفظ یا افزایش تولید و عرضه را دارند و از تخصیص منابع به فعالیت‌های غیرمولد و ایجادکننده فشارهای تورمی جلوگیری شود.

ارزهای صادراتی حلقه اتصال تولید، تجارت و ثبات بازار ارز

در کنار سیاست پولی، وضعیت منابع ارزی و نحوه بازگشت ارز حاصل از صادرات یکی از عوامل مهم در حفظ ظرفیت تولید و مدیریت تورم است. اقتصاد ایران برای تأمین مواد اولیه، ماشین‌آلات، قطعات، کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات پزشکی به جریان مستمر ارز نیاز دارد. در شرایطی که تحریم‌ها دسترسی به منابع ارزی و نقل‌وانتقال بین‌المللی پول را دشوار کرده‌اند، ارز حاصل از صادرات می‌تواند یکی از منابع مهم و در دسترس برای تأمین نیازهای تجاری کشور باشد. بر اساس آمارهای مطرح‌شده در گزارش ایسنا، از ابتدای سال ۱۴۰۴ تا زمان انتشار گزارش، حدود ۲۱ تا ۲۳ میلیارد دلار ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور بازنگشته است که حدود ۱۳ میلیارد دلار آن شناسایی شده و امکان پیگیری و تعیین تکلیف دارد. این رقم نشان‌دهنده ظرفیتی قابل توجه است که در صورت بازگشت به چرخه اقتصادی می‌تواند بخشی از محدودیت منابع ارزی کشور را کاهش بدهد. اهمیت این موضوع فقط به افزایش عرضه ارز و مدیریت بازار محدود نمی‌شود. بازگشت ارز صادراتی به معنای فراهم شدن امکان تأمین نیازهای وارداتی بنگاه‌هایی است که برای ادامه تولید به مواد اولیه و تجهیزات خارجی وابستگی دارند. وقتی ارز مورد نیاز وارد کننده به‌موقع تأمین نشود، ممکن است فرآیند خرید و ورود مواد اولیه با تأخیر مواجه شود. این تأخیر می‌تواند موجودی انبارها را کاهش دهد، برنامه تولید را مختل کند و در نهایت هزینه تمام‌شده کالا را افزایش بدهد. در چنین شرایطی، بازگشت ارز صادراتی از دو مسیر بر اقتصاد اثر می‌گذارد: نخست، با افزایش منابع ارزی در دسترس، امکان تأمین نیازهای وارداتی و استمرار فعالیت بنگاه‌ها را تقویت می‌کند؛ دوم، با افزایش عرضه در بازار رسمی، می‌تواند از شدت فشار تقاضا در بازار ارز بکاهد و به مدیریت نوسانات کمک کند. البته نباید بازگشت این منابع را به‌تنهایی معادل کاهش قطعی نرخ ارز دانست. نرخ ارز علاوه بر میزان عرضه، از انتظارات تورمی، تقاضای سرمایه‌ای، سیاست‌های پولی و مالی، درآمدهای نفتی و تحولات سیاسی و بین‌المللی نیز تأثیر می‌پذیرد. با این حال، در شرایط محدودیت منابع ارزی، تعیین تکلیف ارزهای صادراتی می‌تواند قدرت مانور سیاستگذار را افزایش بدهد و از فشار بر واردات و تولید بکاهد.

صادرات و تولید دو ضلع مکمل سیاست ضدتورمی

در نگاه نخست ممکن است بازگشت ارز صادراتی و کنترل نقدینگی دو موضوع متفاوت به نظر برسند؛ یکی به مدیریت منابع ارزی مربوط است و دیگری در حوزه سیاست پولی قرار می‌گیرد. اما هر دو در یک نقطه به هم می‌رسند: حفظ توان تولید و عرضه کالا در اقتصاد. تولیدکننده برای ادامه فعالیت به منابع مالی و دسترسی به نهاده‌ها نیاز دارد. منابع مالی از طریق نظام بانکی و بازارهای تأمین مالی فراهم می‌شود و بخشی از نهاده‌های مورد نیاز نیز از مسیر واردات تأمین می‌شود. واردات به ارز نیاز دارد و ارز نیز از محل صادرات نفتی و غیرنفتی، منابع ارزی و سایر مسیرهای درآمدی کشور تأمین می‌شود. بنابراین، اختلال در هر یک از این حلقه‌ها می‌تواند بر سایر بخش‌ها اثر بگذارد. اگر سیاست کنترل نقدینگی به شکلی اجرا شود که دسترسی بنگاه‌ها به سرمایه در گردش را مختل کند، تولید تحت فشار قرار می‌گیرد. اگر ارز صادراتی به چرخه اقتصادی بازنگردد، واردات مواد اولیه و تجهیزات دشوارتر می‌شود. اگر واردات با تأخیر انجام شود، هزینه تولید بالا می‌رود و عرضه محدود می‌شود. در نهایت، این محدودیت‌ها می‌توانند به افزایش قیمت‌ها و تشدید فشار تورمی منجر شوند. از این منظر، تقویت صادرات صرفا به معنای افزایش درآمد ارزی نیست؛ بلکه می‌تواند به حفظ زنجیره تولید داخلی نیز کمک کند. صادرات پایدار، منابع لازم برای تأمین واردات را فراهم می‌کند و امکان برنامه‌ریزی بهتر برای بنگاه‌ها را افزایش می‌دهد. البته این رابطه زمانی به‌درستی عمل می‌کند که ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی بازگردد و سازوکار تخصیص آن نیز به نیازهای واقعی اقتصاد پاسخ بدهد. در کنار آن، حمایت از تولید نیز نباید به معنای تأمین نامحدود منابع بانکی باشد. حمایت موثر زمانی اتفاق می‌افتد که منابع محدود مالی به سمت بنگاه‌هایی هدایت شود که ظرفیت تولید، اشتغال و عرضه دارند. سیاستگذار باید بتواند میان نیاز واقعی تولیدکننده به سرمایه در گردش و تقاضاهایی که صرفا به دنبال جبران ناکارآمدی یا تأمین فعالیت‌های غیرمولد هستند، تفاوت قائل شود.

مهار تورم با حفظ ظرفیت تولید

اقتصاد ایران برای عبور از وضعیت رکود تورمی به سیاستی نیاز دارد که در آن کنترل تورم و حفظ تولید نه دو هدف متضاد، بلکه دو بخش مکمل از یک برنامه اقتصادی باشند. مهار تورم برای بازسازی قدرت خرید خانوارها، ایجاد ثبات در تصمیم‌گیری بنگاه‌ها و کاهش نااطمینانی ضروری است. از سوی دیگر، بدون حفظ و تقویت تولید، امکان ایجاد عرضه پایدار و کاهش فشارهای هزینه‌ای محدود خواهد بود. اظهارات سیدعزیز آرمن درباره دشواری کنترل نقدینگی و پیامدهای احتمالی تشدید سیاست‌های انقباضی، یادآور این نکته است که سیاستگذار باید آثار تصمیمات پولی را بر بخش واقعی اقتصاد نیز بسنجد. همان‌طور که کنترل نقدینگی برای مهار تورم اهمیت دارد، دسترسی تولیدکنندگان به منابع مالی نیز برای جلوگیری از کاهش تولید و عرضه ضروری است. در همین حال، ارقام مربوط به ارزهای صادراتی بازنگشته نشان می‌دهد که بخشی از ظرفیت ارزی کشور در چرخه اقتصادی قرار نگرفته است. تعیین تکلیف حدود ۱۳ میلیارد دلار ارز شناسایی‌شده می‌تواند به تقویت منابع در دسترس، تأمین نیازهای وارداتی و کاهش فشار بر بازار ارز کمک کند. تسهیل بازگشت ارز صادرکنندگان خرد، در کنار پیگیری تعهدات صادرکنندگان بزرگ، می‌تواند بخشی از مسیر تحقق این هدف باشد. نکته کلیدی آن است که سیاست ضدتورمی نباید صرفا به کاهش رشد نقدینگی محدود بماند. اگر قرار است تورم به شکل پایدار مهار شود، باید عوامل ایجادکننده فشار بر هزینه تولید و محدودیت عرضه نیز مورد توجه قرار بگیرند. به همین ترتیب، حمایت از تولید نیز نباید به افزایش بی‌ضابطه نقدینگی و تأمین مالی تورم‌زا منجر شود. در نهایت، موفقیت سیاستگذار در مدیریت اقتصاد ایران به توانایی او برای مراقبت همزمان از دو جبهه وابسته است: جبهه مهار تورم و جبهه حفظ تولید و صادرات. کنترل نقدینگی، اصلاح سازوکارهای بانکی، بازگشت ارزهای صادراتی و تأمین مالی هدفمند بنگاه‌ها باید در کنار یکدیگر پیش بروند. در غیر این صورت، ممکن است کاهش فشار در یک بخش با تشدید بحران در بخش دیگر همراه شود. اقتصاد گرفتار رکود تورمی بیش از هر چیز به سیاست‌های هماهنگ و متوازن نیاز دارد، سیاست‌هایی که نه از ضرورت مهار تورم غافل شوند و نه هزینه این مبارزه را با تضعیف تولید و صادرات افزایش بدهند. مهار پایدار تورم زمانی امکان‌پذیرتر خواهد بود که ظرفیت تولید حفظ شود، جریان صادرات استمرار داشته باشد و منابع ارزی حاصل از آن به چرخه اقتصادی بازگردد. این همان تعادلی است که سیاستگذاری اقتصادی در شرایط کنونی باید به دنبال تحقق آن باشد.

رییس جمهور در جریان سفر به خراسان رضوی تاکید کرد

صرفه‌جویی در انرژی برای بهبود معیشت مردم

رییس جمهوری با اشاره به مباحث مطرح‌شده درباره اقدامش به خاموش کردن چراغ اتاق خود، تاکید کرد: چراغی خاموش نکردم بلکه چراغ اضافی روشن نکردم و خود را ملزم می‌دانم از مصرف بی‌رویه منابع جلوگیری کنم. باور ندارم مسعود پزشکیان در ادامه برنامه‌های سفر استانی خود به خراسان رضوی، پیش از ظهر روز (۴ آذر) در جمع استادان و دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد حضور یافت و با تأکید بر نقش محوری دانشگاه‌ها در حل مسائل کشور اظهار کرد: بسیار خوشحالم که فرصتی فراهم شد تا در جمع دانشجویان و استادان حضور پیدا کنم؛ چراکه باور دارم بسیاری از مشکلات امروز کشور را دانشگاه‌ها می‌توانند حل کنند، نه ساختارهای اداری. رییس جمهوری با اشاره به مباحث مطرح‌شده درباره اقدامش به خاموش کردن چراغ اتاق خود، ضرورت پایبندی مسوولان به الگوی صحیح مصرف و بر پرهیز از اسراف تاکید و تصریح کرد: چراغی خاموش نکردم بلکه چراغ اضافی روشن نکردم و خود را ملزم می‌دانم از مصرف بی‌رویه منابع جلوگیری کنم. باور ندارم مسوولیت ریاست جمهوری مجوزی برای اسراف باشد یا با هدردادن منابع کشور، صنایع و تولیدکنندگان را با مشکل مواجه کنم. پزشکیان با تأکید بر اینکه بخش تولید و صنعت باید آخرین بخشی باشد که با محدودیت انرژی مواجه می‌شود، افزود: نباید اجازه بدهیم مدیریت نادرست مصرف انرژی به تعطیلی یا کاهش فعالیت واحدهای تولیدی و صنعتی منجر شود. رییس جمهوری با بیان اینکه کشور در شرایط عادی قرار ندارد، اظهار کرد: دشمن برای ایجاد مشکل در کشور و فراهم کردن زمینه نارضایتی، اعتراض و آشوب برنامه‌ریزی کرده است تا به اهداف خود برسد؛ اما اعتقاد دارم با مدیریت صحیح، همدلی و همکاری می‌توانیم از مشکلات عبور کنیم. من به تنهایی نه ولی ما یعنی همه کسانی که دل در گروی این آب و خاک دارند، می‌توانند در این مسیر نقش آفرین باشند. پزشکیان با تأکید بر ضرورت شناخت دقیق شرایط کشور پیش از ارائه راهکارها گفت: ابتدا باید درک درستی از وضعیت موجود داشته باشیم و سپس نسخه‌ای عملی و متناسب با واقعیت‌ها برای عبور از مشکلات ارائه کنیم. دشمن بر ناترازی‌های متعددی تمرکز کرده که در سال‌های گذشته در بخش‌های مختلف کشور شکل گرفته است، اما باور دارم دانشگاهیان، استادان و دانشجویان می‌توانند در اصلاح این وضعیت نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشند.

تفویض اختیار به دانشگاه‌ها رویکرد دولت برای حل مسائل کشور

رییس جمهوری با اشاره به دیدارها و نشست‌های مستمر خود با دانشگاهیان از ابتدای آغاز به کار دولت، اظهار کرد: امروز زمان تئوری‌پردازی صرف نیست؛ زمان حضور در میدان و اقدام عملی است. بر همین اساس، رویکرد دولت بر تفویض اختیار به افراد توانمند و استفاده از ظرفیت نخبگان استوار است. پزشکیان افزود: همان گونه که به استانداران، باوجود برخی محدودیت‌های حقوقی، اختیارات بیشتری واگذار کرده‌ایم، معتقدیم دانشگاه‌ها نیز باید از ظرفیت و اختیارات لازم برای حل مسائل منطقه‌ای و ملی برخوردار باشند. خود را عقل کل نمی‌دانم که بخواهم دستور بدهم و دیگران صرفا اجرا کنند. اعتقاد دارم نخبگان، دانشجویان، استادان، تولیدکنندگان و صنعتگران بهتر از هر کسی می‌توانند برای مسائل منطقه خود راهکار ارائه بدهند و وظیفه دولت فراهم کردن بستر و واگذاری اختیار به آنان است. رییس جمهوری با اشاره به برخی محدودیت‌های موجود در مسیر فعالیت اجرایی دانشگاه‌ها گفت: دانشگاه‌ها در گذشته از ظرفیت ساختارهیات‌امنایی و اختیارات قانونی خود به اندازه کافی استفاده نکردند و در مواردی نیز با تصمیمات داخلی، محدودیت‌هایی برای خود ایجاد کردند. اکنون دولت به دنبال باز کردن این مسیر و افزایش اختیارات دانشگاه‌هاست. پزشکیان با تأکید بر ضرورت حرکت دانشگاه‌ها به سمت نسل سوم و چهارم افزود: دانشگاه باید از محیط صرفا آموزشی و نظری خارج شود و دانشجو را در متن جامعه و میدان عمل آموزش بدهد. ظرفیت‌های معدنی، صنعتی، کشاورزی و اقتصادی کشور مشخص است؛ کافی است دانشگاه از حصار تئوری خارج شود و با ورود به عرصه اجرا، این ظرفیت‌ها را فعال کند. رییس جمهوری با اشاره به طرح موضوع افزایش اختیارات دانشگاه‌ها در دیدار با رهبر معظم انقلاب تاکید کرد: این موضوع را در دیدار با ایشان نیز مطرح کرده‌ام و معظم‌له آمادگی دارند در صورت ارایه پیشنهادهای مشخص درباره اختیارات مورد نیاز دانشگاه‌ها، برای تحقق آن همراهی کنند.

دانشگاه‌ها باید در حل مسائل منطقه‌ای مسوولیت‌پذیر باشند

پزشکیان با اشاره به ظرفیت دانشگاه‌ها برای ایجاد اشتغال پایدار در مناطق مختلف کشور، به‌ویژه مناطق روستایی، اظهار کرد: دانشگاه‌ها می‌توانند با شناسایی و فعال‌سازی ظرفیت‌های بومی، زمینه اشتغال پایدار و توسعه متوازن را فراهم کنند. رییس جمهوری با اشاره به مساله فرونشست زمین به عنوان یکی از چالش‌های جدی کشور و استان خراسان رضوی گفت: فرونشست زمین به معنای برهم خوردن زیست‌بوم و تهدید بستر زندگی مردم است. چه کسی باید برای این مساله راهکار ارائه کند، جز استادان و دانشگاهیان؟ باید با استاندار بنشینید، مسائل را بررسی کنید، راهکار ارائه بدهید و وارد مرحله اجرا بشوید. اگر در مسیر اجرا با مانع قانونی و مقرراتی مواجه شدید، دولت آمادگی دارد برای رفع آن اقدام کند. پزشکیان خطاب به دانشگاهیان تأکید کرد: مسائل مردم و منطقه خود را در میدان عمل حل کنید، نه اینکه صرفا در کلاس درس درباره آنها صحبت شود. انتظار دارم دانش